

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-70>

УДК 338.1.658

# ЕВОЛЮЦІЯ ТЕОРЕТИЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

## EVOLUTION OF THEORETICAL CONCEPTS OF ENTERPRISE ECONOMIC SECURITY

**Гринкевич Світлана Степанівна**доктор економічних наук, професор,  
Національний університет «Львівська політехніка»  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3563-3989>**Когут Мар'яна Володимирівна**кандидат економічних наук, в.о. доцента,  
Львівський національний університет природокористування  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8275-134X>**Станкевич Максим Васильович**аспірант,  
Національний університет «Львівська політехніка»  
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-1107-5512>**Hrynkevych Svitlana**

Lviv Polytechnic National University

**Kohut Maryana**

Lviv National Environmental University

**Stankevych Maksym**

Lviv Polytechnic National University

Стаття присвячена актуальному питанню економічної безпеки підприємства, оскільки економічна безпека дозволяє підприємству функціонувати і розвиватися в стабільному режимі та забезпечувати наявність необхідних ресурсів, фінансову стійкість та ефективне управління, що дозволяє уникнути фінансових труднощів, банкрутства і зберегти конкурентоспроможність. Результати дослідження поняття економічної безпеки підприємства та його значення для діяльності підприємства представлені. Також проведений аналіз наукових праць вчених, присвячених дослідженню економічної безпеки, з метою уточнення змісту поняття. Розглянута еволюція розвитку досліджуваного поняття і показано, що його сутність формувалася через кілька етапів, що пояснює розбіжності в його визначенні. Також здійснено систематизацію трактувань поняття «економічна безпека» вітчизняними та зарубіжними економістами. Основною метою економічної безпеки підприємства визначено гарантування його стабільного та ефективного функціонування. У роботі виділено основні функціональні цілі економічної безпеки та названо фактори, що впливають на формування економічної безпеки підприємства.

**Ключові слова:** економічна безпека, захист економічних інтересів, загроза чинники економічної безпеки, комерційна таємниця.

The article is devoted to the topical issue of economic security of the enterprise. Economic security allows the enterprise to function and develop in a stable mode and ensure the availability of necessary resources, financial stability and effective management. This allows you to avoid financial difficulties, bankruptcy and maintain competitiveness. The results of the study of the concept of economic security of the enterprise and its importance for the activity of the enterprise are presented. In particular, economic security allows enterprises to ensure the continuity of their activities. It ensures the availability of necessary resources, such as raw materials, materials and financial resources, for uninterrupted production of goods or provision of services. An analysis of the scientific works of scientists dedicated to the study of economic security was also carried out in order to clarify the content of the concept. The evolution of the development of the studied concept is considered and it is shown that its essence was formed through several stages, which explains the differences in its definition. The interpretations of the concept of

«economic security» by domestic and foreign economists were also systematized. The main goal of the enterprise's economic security is to guarantee its stable and effective functioning. Economic security helps businesses avoid financial difficulties and ensures their financial stability. This means that the enterprise can cover its expenses, salary payments, contributions to social funds and other financial obligations without significant difficulties. The work highlights the main functional goals of economic security and names the factors influencing the formation of economic security of the enterprise. One of the main functions of economic security is to identify potential risks that may affect the company's activities. This includes analyzing external and internal factors, assessing their impact and predicting possible consequences. This analysis helps to develop effective strategies and measures to minimize risks. It has been studied that economic security includes measures to protect the intellectual property of the enterprise, such as patents, copyrights, trademarks, etc. These measures help prevent their illegal use. Trade secret protection is considered, which is very important for businesses for various reasons. In particular, the protection of trade secrets is important for maintaining a competitive advantage, ensuring innovative development, maintaining customer confidence, financial stability and meeting legal requirements.

**Keywords:** economic security, protection of economic interests, threat factors of economic security, trade secret.

**Постановка проблеми.** Економічна безпека, як невід'ємна складова загальної безпеки, займає важливе місце у потребах як окремої особи, так і суспільства. Вона займає друге місце після фізіологічних потреб у відомій ієрархії потреб Маслоу. Незважаючи на широке використання терміну «економічна безпека» у теоретичному аналізі та практичній діяльності, його сутність залишається предметом дискусій та потребує уточнення.

#### **Аналіз останніх досліджень і публікацій.**

Дослідження економічної безпеки активно проводяться численними економістами, політологами та іншими науковцями. Польський економіст і політик Лешек Балцерович, який провів реформи «шокової терапії» в Польщі після переходу до ринкової економіки, активно вивчав питання економічної безпеки та розвитку ринкових економік. Роберт Гілпін, американський політолог, який досліджував зв'язок між економікою та політикою, включаючи питання економічної безпеки, вивчав вплив глобалізації, регулювання та політичних факторів на економічну безпеку держав та інше.

Україна також має своїх вчених та експертів, які займалися дослідженням економічної безпеки. Наприклад, Крикавський Є. В., Гринкевич С. С., Васильців Т. Г., Мокій А. І., Власюк О. С., Іляш О. В., Флечук М. І. та інші. Ці вчені внесли значний внесок у розуміння цієї теми.

Це лише кілька прикладів вчених, які присвятили своє дослідження економічній безпеці. Існує також багато інших дослідників, які внесли вагомий внесок у розуміння цієї теми, праці яких ми й надалі досліджуватимемо у межах нашої роботи.

**Формулювання цілей статті.** Метою статті представлення результатів досліджень щодо поняття економічної безпеки та його значення для функціонування та розвитку підприємства.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Економічна безпека стосується багатьох сфер економічного життя та враховує складну структуру економічної системи та її середовища. Тому ефективність функціонування економіки та її здатність задовольняти потреби в товарах і послугах вимагає визначення та аналізу важливих аспектів економічної безпеки.

На сьогоднішній день не існує єдиного визначення поняття «економічна безпека підприємства», незважаючи на те, що ця проблематика з'явилася з появою суспільства і держави та розвивалась паралельно з ними. Різні автори тлумачать цей термін залежно від проблеми, яку вони намагаються вирішити, і мають власні точки зору щодо його значення. Для огляду різних поглядів на це питання був проведений аналіз дефініцій вчених, результати якого наведені в таблиці 1.

Еволюція поняття «економічна безпека підприємства» охоплює кілька етапів, які відображають зміни у сприйнятті та підходах до цього поняття. Нижче наведено загальну характеристику кожного етапу (табл. 2).

Таким чином, на першому етапі розгляд поняття «економічна безпека підприємства» був спрямований на забезпечення умов для збереження комерційних таємниць, інтелектуальної власності та іншої інформації як найціннішого активу. Цей етап тривав з 1991 по 1997 рік і мав свої недоліки, оскільки не враховувався вплив інших можливих загроз, що виникали зі сторони внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства.

На другому етапі, що тривав з 1998 по 1999 рік, розгляд поняття «економічна безпека підприємства» почав враховувати можливий негативний вплив зовнішнього середовища на діяльність підприємства. Головним джерелом загроз стала держава, яка регулювала різні аспекти його функціонування. Проте, на

Таблиця 1

**Систематизація дефініції наукового поняття «економічна безпека підприємства»**

<b>Автор</b>	<b>Визначення</b>
Козаченко Г.В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. [7]	Економічна безпека підприємства – міра гармонізації в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ними суб'єктів зовнішнього середовища, які діють поза межами підприємства
Дикань В. Л., Назаренко І. Л. [4]	Економічна безпека підприємства – стан захищеності діяльності підприємства від всіх видів загроз, як зовнішніх, так і внутрішніх; стан, при якому забезпечується стабільне функціонування і прогресивний розвиток підприємства, досягається шляхом максимального ефективного використання наявних ресурсів і швидкої адаптації до умов середовища, що змінюється.
Нагорна І. І. [8]	Економічна безпека підприємства – такий стан збалансованої економічної системи внутрішнього середовища підприємства, що здатний адекватно реагувати на динаміку зовнішнього середовища.
Нікітіна А. В. [9]	Економічна безпека підприємства – це такий стан підприємства, за якого забезпечується найбільш ефективно використання всіх видів ресурсів (матеріально-технічних, фінансових, людських, інформаційних тощо) суб'єкта господарювання для уникнення, послаблення чи локалізації загроз і створення умов для стійкого і стабільного функціонування підприємства, його високої конкурентоспроможності, незалежності й автономії в поточному і майбутньому періодах, що є результатом цілеспрямованого комплексу заходів, зокрема забезпечення оптимальності й ефективності організаційної структури, правового захисту діяльності, захисту інформаційного середовища, комерційної таємниці, безпеки персоналу, капіталу, майна та комерційних інтересів.
Єрмошенко М. М., Горячева К. С. [6]	Економічна безпека підприємства – це такий стан його економіки (економічної системи), який можна характеризувати внутрішньою збалансованістю і стійкістю до негативного впливу будь-яких загроз, її здатністю забезпечувати на основі реалізації власних економічних інтересів свій сталий і ефективний розвиток.
Дмитрієв І. А., Близнюк А. О. [5]	Економічна безпека підприємства – це стан підприємства, в якому імовірність небажаних змін будь-яких параметрів його діяльності під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища перебуває в межах, визначених власником припустимими.
Пастернак- Таранушенко Г. [10]	Економічна безпека визначається станом держави, за яким вона здатна забезпечити можливість створення і розвитку умов для плідного життя населення та перспективного розвитку економіки у майбутньому.
Васильців Т. Г. [2,3]	Економічна безпека підприємства – це стан його захищеності від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, дестабілізуючих чинників, при якому забезпечується стійка реалізація основних комерційних інтересів і цілей статутної діяльності

цьому етапі також було недостатньо уваги приділено впливу внутрішнього середовища на економічну безпеку підприємства.

Третій етап розвитку поняття «економічна безпека підприємства» (1999–2001 роки) передбачав розгляд економічної безпеки підприємства з позиції окремих аспектів. Загрози розглядалися залежно від конкретного вузького профілю підприємства. Проте, основним недоліком цього етапу було різне розуміння економічної безпеки підприємства, залежно від конкретного вузького профілю його діяльності.

Четвертий етап розвитку поняття «економічна безпека підприємства» почався паралельно з третім етапом у 1999 році і тривав до 2002 року. Основна особливість цього етапу полягала у виокремленні функціональних складових економічної безпеки підприємства, а загрози були класифіковані на зовнішні та внутрішні, залежно від кожної складової. Проте четвертий етап розвитку поняття «економічна безпека підприємства» також мав свої недоліки, зокрема, акцентування уваги на пристосуванні до умов, які не мали негативного впливу на діяльність підприємства.

Таблиця 2

**Еволюція поняття «економічна безпека підприємства»**

Етапи	Роки	Трактування поняття
I	1991–1997	Гарантування конфіденційності та захисту комерційної таємниці, інтелектуальної власності та інших конфіденційних даних підприємства.
II	1998–1999	Гарантія безпеки функціонування підприємства від негативних впливів зовнішнього середовища.
III	1999–2001	Аналіз економічної безпеки підприємства з урахуванням окремих аспектів його господарської діяльності.
IV	1999–2002	Розподіл функціональних компонентів економічної безпеки підприємства.
V	2002–2005	Ефективне функціонування підприємства в умовах ризику є визначальним для його економічної безпеки.
VI	2005 – сьогодні	Намагаються вивчати економічну безпеку підприємства з урахуванням його галузевої приналежності.

П'ятий етап розвитку поняття «економічна безпека підприємства» тривав з 2002 року по 2005 рік. На цьому етапі економічна безпека підприємства була ототожнена з його ефективним функціонуванням у ситуації ризику, а саму небезпеку створювали негативні впливи та виклики з зовнішнього середовища. На п'ятому етапі не розглядалися перспективи розвитку підприємства, і поняття «економічна безпека підприємства» було тотожним з поняттям «адаптація».

Шостий етап розвитку цього поняття почався у 2005 році і продовжується до сьогоднішнього дня. Його особливістю є розгляд

економічної безпеки підприємства залежно від його галузевої належності, а загрози економічній безпеці підприємства розглядаються як з боку зовнішнього, так і внутрішнього середовища функціонування.

Зовнішні фактори економічної безпеки включають широкий спектр аспектів, які відбуваються за межами внутрішньої економіки країни (табл. 3).

В табл. 1 наведено основні приклади зовнішніх факторів, які можуть впливати на економічну безпеку. Важливо враховувати ці фактори та адаптувати економічну політику, щоб забезпечити стабільність та

Таблиця 3

**Зовнішні фактори впливу на економічну безпеку**

Глобалізація	Розширення міжнародної торгівлі, інвестиційних потоків та інформаційного обміну впливає на економічну безпеку країни. Залежність від світового ринку може створювати ризики, такі як економічні шоки в інших країнах або конкуренція з зарубіжними компаніями.
Міжнародні економічні організації	Діяльність міжнародних організацій, таких як Всесвітня організація торгівлі (ВТО) чи Міжнародний валютний фонд (МВФ), може впливати на економічну політику та стабільність країни. Умови, пов'язані з участю в таких організаціях або відповідні міжнародні угоди, можуть мати важливе значення для економічної безпеки.
Світовий фінансовий ринок	Зміни на світовому ринку фінансових послуг, такі як коливання курсів валют, процентних ставок або цін на сировину, можуть мати значний вплив на економічну стабільність та безпеку країни.
Геополітичні фактори	Політична нестабільність, війни, конфлікти та міжнародні суперечки можуть мати вплив на економічну безпеку країни. Наприклад, економічні санкції, торговельні конфлікти або зміни в політичних відносинах можуть створювати ризики для економіки.
Технологічні інновації	Розвиток технологій із світовим масштабом, таких як штучний інтелект, блокчейн або Інтернет речей, можуть змінювати економічний вимір та створювати нові можливості, але вони також можуть ставити питання безпеки даних, кібербезпеки та роботизації робочої сили.

*Джерело: складено авторами на основі даних [2; 8]*

розвиток економіки країни. Якщо говорити про зовнішні фактори економічної безпеки, зокрема, підприємства, то сюди відносяться різноманітні зовнішні впливи, які впливають на його фінансову стійкість, здатність до розвитку і загалом на його безпеку (табл. 4).

Ці фактори можуть впливати на фінансову стійкість, прибутковість, ринкову позицію та загальну ефективність підприємства. Тому

важливо, щоб підприємство мало адекватні стратегії управління ризиками та аналізувало зовнішнє середовище для забезпечення своєї економічної безпеки.

До важливих внутрішніх факторів, що формують економічну безпеку, належать: рівень економічного розвитку та економічна ситуація, державні фінанси, інфляція (дефляція), нерівність доходів і багатства, тіньова економіка, корупція (див. табл. 5).

Таблиця 4

#### Основні зовнішні фактори економічної безпеки підприємства

Економічна кон'юнктура	Зміни в економічній ситуації на ринку, такі як економічні спади або зростання, зміни в споживчому попиті, цінах на ресурси та конкуренція, можуть впливати на прибутковість і стабільність підприємства. Наприклад, зменшення попиту на його товари або послуги може призвести до зниження обсягів продажів і прибутків підприємства.
Регулятивне середовище	Законодавчі та регуляторні зміни, такі як нові правила і політика, податкові реформи, митні обмеження та інші нормативні акти, можуть мати великий вплив на діяльність підприємства. Ці зміни можуть створювати нові вимоги, обмеження або можуть впливати на вартість виробництва та конкурентоспроможність підприємства.
Міжнародне середовище	Глобальні економічні та політичні зміни, такі як міжнародні торговельні спори, валютні коливання, зміни у міжнародних ринкових умовах та геополітична нестабільність, можуть впливати на експортно-імпорتنі операції підприємства та його конкурентоспроможність на зовнішньому ринку.
Технологічні зміни	Розвиток нових технологій та інновацій може створювати нові можливості для підприємства, але також може стати викликом, якщо воно не встигає адаптуватися до швидких змін та конкуренції в цифровій економіці.

*Джерело: складено авторами на основі даних [2; 5]*

Таблиця 5

#### Внутрішні фактори впливу на економічну безпеку

Рівень і динаміка соціально-економічного розвитку	Економічна безпека виражається насамперед у здатності економіки виживати і розвиватися. Чим більший економічний потенціал національної економіки, вищий рівень соціально-економічного розвитку і швидша динаміка зростання, тим стабільнішою вважається її безпека.
Державні фінанси	Державні фінанси грають важливу роль у забезпеченні економічної безпеки країни. Їх стан і стійкість мають вплив на фінансову стабільність, інвестиційний клімат, довіру внутрішніх та зовнішніх інвесторів, а також на економічний розвиток країни в цілому.
Нерівність доходів і багатства	Велика різниця в доходах може призводити до соціальної напруженості і нерівності, що може сприяти соціальним конфліктам та нестабільності. Коли велика частина населення має низький рівень доходів, вони мають обмежену здатність споживати товари і послуги, що може призвести до зменшення попиту і впливати на підприємства та економічну активність.
Інфляція та монетарна політика	Інфляція може мати негативний вплив на економіку та загрожувати її стабільності. Монетарна політика, зокрема контроль над грошовою масою та відсотковими ставками, використовується для боротьби з інфляцією та забезпечення макроекономічної стабільності.
Тіньова економіка Корупція	Тіньова економіка та корупція призводять до недекларованого доходу та ухилення від сплати податків, що призводить до втрати бюджетних коштів, що може негативно впливати на фінансову стабільність та здатність держави забезпечити необхідні публічні послуги.

*Джерело: складено авторами на основі даних [3; 4]*

Внутрішні фактори економічної безпеки підприємства – це аспекти, які залежать від самого підприємства і можуть впливати на його фінансову стійкість, ділову репутацію та загальну ефективність. Деякі з основних внутрішніх факторів економічної безпеки підприємства розглянемо у табл. 6.

Ці внутрішні фактори є важливими для забезпечення економічної безпеки підприємства та його стійкості на ринку. Ефективне управління цими аспектами може допомогти підприємству зберегти конкурентну перевагу і досягти стійкого розвитку.

Функції економічної безпеки підприємства включають ряд важливих завдань та заходів, спрямованих на забезпечення стабільності, життєздатності та успішної діяльності підприємства в умовах конкурентного бізнес-середовища. Розглянемо детальніше функції економічної безпеки підприємства у табл. 7.

Економічна безпека спрямована на захист підприємства від різних ризиків і загроз,

які можуть вплинути на його діяльність. Це можуть бути фінансові кризи, зміни на ринку, недостатність ресурсів, непередбачувані події або конкуренція. Метою є розробка стратегій та заходів для запобігання таким ризикам або ефективного управління ними.

**Висновки.** Економічна безпека є ключовим фактором, що дозволяє підприємствам функціонувати і розвиватися в стабільному режимі. Вона забезпечує наявність необхідних ресурсів, фінансову стійкість та ефективне управління, допомагаючи уникнути фінансових труднощів, банкрутства і зберегти конкурентоспроможність.

Головною метою економічної безпеки підприємства визначено забезпечення його стабільного та ефективного функціонування.

У рамках статті розглядається еволюція розвитку поняття економічної безпеки і показується, що його сутність формувалася через кілька етапів, що пояснює розбіжності в його визначенні. Основна мета економічної без-

Таблиця 6

#### Внутрішні фактори впливу на економічну безпеку підприємства

Фінансове управління	Ефективне фінансове управління, включаючи планування бюджету, контроль над витратами та управління ризиками, є ключовим елементом економічної безпеки підприємства. Здатність до ефективного управління фінансами допомагає підприємству уникати фінансових проблем і забезпечує стабільність.
Ланцюжок постачання	Надійне та ефективне управління ланцюжком постачання також є важливим аспектом економічної безпеки підприємства. Правильне планування, забезпечення якості та управління ризиками в рамках ланцюжка постачання допомагають уникнути перебоїв у постачанні і забезпечують надійність виробничих процесів.
Людські ресурси	Компетентні та мотивовані працівники є важливим ресурсом для економічної безпеки підприємства. Ефективне управління людськими ресурсами, включаючи правильний підбір персоналу, навчання та розвиток, забезпечує належну робочу силу для досягнення цілей підприємства.
Інновації та дослідження	Здатність до інновацій та досліджень дозволяє підприємству адаптуватися до змін у ринкових умовах та впроваджувати нові рішення для поліпшення продуктивності та конкурентоспроможності. Інноваційна культура сприяє сталому розвитку підприємства та його економічній безпеці.
Управління ризиками	Ефективне управління ризиками допомагає підприємству ідентифікувати, оцінювати та керувати ризиками, що можуть вплинути на його фінансову стабільність та безпеку. Це включає аналіз ризиків, розробку стратегій мінімізації ризиків та контроль за їх виконанням.
Якість продукції та послуг	Здатність підприємства виробляти високоякісну продукцію або надавати якісні послуги є важливим фактором його економічної безпеки. Забезпечення високої якості допомагає підприємству зберегти свої позиції на ринку, залучити та зберегти клієнтів та збільшити свою конкурентоспроможність.
Захист комерційної таємниці	Важливий внутрішній фактор економічної безпеки для багатьох підприємств. Комерційна таємниця включає конфіденційну інформацію, яка надає підприємству конкурентну перевагу і відображає його особливі знання, процеси, методи, патенти, технології, клієнтську базу, маркетингові стратегії тощо.

Джерело: складено авторами на основі даних [1; 3; 4]

Таблиця 7

## Функції економічної безпеки підприємства

Назва	Сутність
Аналіз і прогнозування ризиків	Одна з основних функцій економічної безпеки полягає у виявленні потенційних ризиків, які можуть вплинути на діяльність підприємства. Це включає аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів, оцінку їх впливу та прогнозування можливих наслідків. Цей аналіз допомагає розробити ефективні стратегії та заходи для мінімізації ризиків.
Забезпечення безпеки ресурсів	Економічна безпека включає заходи для забезпечення наявності необхідних ресурсів для функціонування підприємства. Це охоплює пошук і забезпечення доступу до сировини, матеріалів, технологій, фінансових ресурсів, людського капіталу та інших необхідних складових для продуктивної діяльності.
Фінансове планування і управління	Економічна безпека включає функцію фінансового планування і управління. Це означає розробку бюджетів, прогнозування фінансових потоків, контроль над витратами і доходами, управління кредитними ризиками та фінансовими ресурсами. Метою є забезпечення фінансової стійкості і ефективного використання ресурсів.
Захист інтелектуальної власності	Економічна безпека включає заходи для захисту інтелектуальної власності підприємства, такої як патенти, авторські права, товарні знаки тощо. Це допомагає запобігти незаконному використанню і копіюванню технологій або продуктів конкурентами, зберігаючи конкурентну перевагу.
Управління кризовими ситуаціями	Економічна безпека включає функцію управління кризовими ситуаціями. Це означає розробку планів та стратегій для вирішення непередбачених подій, криз, економічних збоїв або катастроф. Метою є забезпечення швидкого відновлення діяльності підприємства після кризових ситуацій та мінімізація їх негативних наслідків.

Джерело: складено авторами на основі даних [1; 4; 9]

пеки підприємства полягає у гарантуванні стабільного та ефективного функціонування. В статті висвітлені основні функціональні цілі економічної безпеки та наведено чинники, що впливають на її формування. Одна з основних цілей економічної безпеки полягає в забезпе-

ченні конкурентоспроможності підприємства. Це означає, що підприємство повинно мати переваги перед конкурентами, такі як якість продукції, інновації, ефективність, гнучкість і спроможність адаптуватися до змін на ринку.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адаменко Т. М. Система економічної безпеки підприємства: підхід до формування. *Економіка Менеджмент Підприємництво*. 2013. № 25(II). С. 265–273. URL: [http://eme.ucoz.ua/publ/zbirniki/25\\_ii\\_2013/adamenko\\_t\\_m\\_/39-1-0-333](http://eme.ucoz.ua/publ/zbirniki/25_ii_2013/adamenko_t_m_/39-1-0-333).
2. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Т. Г. Васильців, В. І. Волошин, О. Р. Бойкевич, В. В. Каркавчук, [за ред. Т. Г. Васильціва]. Львів : Видавництво, 2012. 386 с.
3. Васильців Т. Г., Гринкевич С. С. Формування середовища економічної безпеки підприємництва в Україні. *Економічний часопис XXI*. 2015. № 3–4(1). С. 24–27.
4. Дикань В. Л., Назаренко І. Л. Комплексна методика визначення рівня економічної безпеки : монографія. Харків : УкрДАЗТ, 2011. 142 с.
5. Дмитрієв І. А., Близнюк А. О. Сутність та місце економічної безпеки підприємства в системі забезпечення економічної безпеки держави. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля*. 2011. № 3 (157). С. 86–90.
6. Єрмошенко М. М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство [Текст] : наукова монографія / М. М. Єрмошенко, К. С. Горячева; Нац. академія управління. Київ : НАУ, 2010. 232 с.
7. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Понамарьов, О. М. Ляшенко. Київ : Лібра, 2003. 280 с.

8. Нагорна І. І. Організаційно-економічний механізм у забезпеченні стійкої економічної безпеки промислових підприємств [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Одеса, 2008. 22 с.

9. Нікітіна А. В. Розвиток теоретичних засад економічної безпеки підприємства. Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки». 2011. № 3. С. 82–85

10. Пастернак-Таранушенко Г. А. Економічна безпека держави: підруч. / Геннадій Адольфович Пастернак-Таранушенко ; за ред. Б. Кравченка. Київ : Ін-т держ. управл. і самоврядування при Кабінеті Міністрів України, 1994. 140 с.

#### REFERENCES:

1. Admenko, T. M. (2013). Systema ekonomichnoi bezpeky pidpryemstva: pidkhid do formuvannya [The system of economic security of the enterprise: an approach to formation]. *Ekonomika Menedzhment Pidpryemnytstvo – Economics, Management, Entrepreneurship*, 25(II), 265–273. Retrieved from [http://eme.ucoz.ua/publ/zbirniki/25\\_ii\\_2013/adamenko\\_t\\_m\\_/39-1-0-333](http://eme.ucoz.ua/publ/zbirniki/25_ii_2013/adamenko_t_m_/39-1-0-333).

2. Vasylytsiv, T. H., Voloshyn, V. I., Boykevych, O. R., & Karkavchuk, V. V. (2012). Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpryemstv Ukrainy: stratehiya ta mekhanizmy zabezpechennya [Financial and economic security of enterprises of Ukraine: strategy and mechanisms of provision]. Lviv: Vydavnytstvo.

3. Vasylytsiv, T. H., & Hrynkevych, S. S. (2015). Formuvannya seredovyshcha ekonomichnoyi bezpeky pidpryemnytstva v Ukraini [Formation of an environment of economic security of entrepreneurship in Ukraine]. *Ekonomichnyy chasopys XXI – Economic Journal XXI*, 3–4(1), 24–27.

4. Dykan, V. L., & Nazarenko, I. L. (2011). Kompleksna metodyka vyznachennia rivnia ekonomichnoi bezpeky [Complex method of determining the level of economic security]. Kharkiv: UkrDAZT.

5. Dmytriiev, I. A., & Blyzniuk, A. O. (2011). Sutnist ta mistse ekonomichnoi bezpeky pidpryemstva v systemi zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy [The essence and place of the economic security of the enterprise in the system of ensuring the economic security of the state]. *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni V.Dalia – Bulletin of the East Ukrainian National University named after V. Dal*, 3(157), 86–90.

6. Iermoshenko, M. M., & Horiacheva, K. S. (2010). Finansova skladova ekonomichnoi bezpeky: derzhava i pidpryemstvo [The financial component of economic security: the state and the enterprise]. Kyiv: NAU.

7. Kozachenko, H. V., Ponamarov, V. P., & Liashenko, O. M. (2003). Ekonomichna bezpeka pidpryemstva: sutnist ta mekhanizm zabezpechennia [Economic security of the enterprise: essence and mechanism of provision]. *Monohrafiia – Monograph*. Kyiv: Libra.

8. Nahorna, I. I. (2008). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm u zabezpechenni stiikoi konomicnoi bezpeky promyslovykh pidpryemstv [Organizational and economic mechanism in ensuring sustainable economic security of industrial enterprises]. Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata ekonomichnykh nauk, spetsialnist 08.00.04 – Ekonomika ta upravlinnia pidpryemstvamy (za vydamy ekonomichnoi diialnosti) – *Abstract of the dissertation for obtaining the scientific degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.04 – Economics and management of enterprises (by types of economic activity)*. Odessa.

9. Nikitina, A. V. (2011). Rozvytok teoretychnykh zasad ekonomichnoi bezpeky pidpryemstva [Development of theoretical foundations of economic security of the enterprise]. *Vseukrainskyi nauково-vyrobnychiy zhurnal «Stalyi rozvytok ekonomiky» – All-Ukrainian Scientific and Industrial Journal «Sustainable Economic Development»*, 3, 82–85.

10. Pasternak-Taranushenko, H. A. (1994). Ekonomichna bezpeka derzhavy [Economic security of the state] *Pidruchnyk (B. Kravchenko, Red.) – Textbook (B. Kravchenko, Ed.)*. Kyiv: Instytut derzhavnogo upravlinnia i samovriadvannia pry Kabineti Ministriv Ukrainy.